

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS
2005 m. birželio 7 d.*

Byloje C-17/03

dėl *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Nyderlandai) 2002 m. lapkričio 13 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2003 m. sausio 16 d., pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Vereniging voor Energie, Milieu en Water,

Amsterdam Power Exchange Spotmarket BV,

Eneco NV

prieš

Directeur van de Dienst uitvoering en toezicht energie,

* Procesas kalba: olandų.

dalyvaujant

Nederlands Elektriciteit Administratiekantoor BV, buvusiai *Samenwerkende ElektriciteitsProductiebedrijven NV*,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijų pirmininkai P. Jann, C. W. A. Timmermans ir A. Rosas (pranešėjas), teisėjai J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric, S. von Bahr, M. Ilešič, J. Malenovský ir U. Löhmus,

generalinė advokatė C. Stix-Hackl,
posėdžio sekretorė, M.-F. Contet, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. birželio 29 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— *Vereniging voor Energie, Milieu en Water*, atstovaujamos *advocaten* I. VerLoren van Themaat ir M. het Lam,

- Amsterdam Power Exchange Spotmarket BV, atstovaujamos *advocaat* P. W. A. Goes,
- *Eneco NV*, atstovaujamos *advocaat* J. J. Feenstra,
- *Nederlands Elektriciteit Administratiekantoor BV*, atstovaujamos *advocaten* J. de Pree ir Y. de Vries,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos H. G. Sevenster,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues ir C. Lemaire,
- Suomijos vyriausybės, atstovaujamos T. Pynnä ir A. Guimaraes-Purokoski,
- Norvegijos vyriausybės, atstovaujamos K. B. Moen ir I. Djupvik,

- Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos H. Støvlbæk, M. van Beek ir A. Bouquet,

susipažinęs su 2004 m. spalio 28 d. posėdyje pateikta generalinės advokatės išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas, pirma, dėl EB 86 straipsnio 2 dalies ir, antra, dėl 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių (OL L 27, 1997, p. 20, toliau – direktyva) 7 straipsnio 5 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas priimtas nagrinėjant ginčą tarp *Vereniging voor Energie, Milieu en Water, Amsterdam Power Exchange Spotmarket BV ir Eneco NV* (toliau – ieškovės) ir Energijos sektoriaus kontrolės ir vykdymo tarnybos direktoriaus (*Directeur van de Dienst uitvoering en toezicht energie*, toliau – DTE arba sistemos valdymo prižiūrėtojas) dėl pastarojo sprendimo dalį tarpvalstybinės sistemos pajėgumo elektros energijos importui į Nyderlandus pirmenybės tvarka rezervuoti *Nederlands*

Elektriciteit Administratiekantoor BV (toliau – *NEA*), kuris kilus pagrindinės bylos ginčui vadinosi *Samenwerkende ElektriciteitsProductiebedrijven NV* (toliau – *SEP*).

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisė

- 3 Direktyva pažymi antrąją Europos Bendrijos elektros energijos rinkos liberalizavimo etapą. Pagal direktyvos antrą konstatuojamąją dalį ja siekiama sukurti konkurencinę elektros energijos vidaus rinką.
- 4 Pagal jos ketvirtą konstatuojamąją dalį „elektros energijos vidaus rinkos sukūrimas ypač svarbus šio produkto gamybos, perdavimo ir paskirstymo efektyvumui didinti, kartu padidinant tiekimo saugumą ir Europos ekonomikos konkurencingumą <...>“
- 5 Pagal jos penktą konstatuojamąją dalį „elektros energijos vidaus rinka turi būti kuriama nuosekliai, kad pramonės įmonės lanksčiai ir tvarkingai prisitaikytų prie naujų sąlygų ir būtų atsižvelgta į įvairius būdus, kuriais šiuo metu veikia elektros energijos sistemos“.
- 6 Direktyvos dvidešimt penktoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „siekiant apsaugoti gamintojų ir jų vartotojų interesus, sistemos saugumui, patikimumui ir

efektyvumui garantuoti visos perdavimo sistemos turi būti valdomos ir kontroliuojamos centralizuotai; <...> turi būti paskirtas perdavimo sistemos operatorius, kuriam būtų pavesta sistemą eksploatuoti, prižiūrėti, ir, jei reikia, plėtoti; <...> perdavimo sistemos operatorius turi veikti objektyviai, skaidriai ir nediskriminaciniu pagrindu“.

- 7 Šios direktyvos paskutinė konstatuojamoji dalis nurodo: „ši direktyva sudaro tolesnį liberalizacijos etapą; <...> priėmus ją, vis tiek lieka kliūčių, trukdančių elektros energijos prekybai tarp valstybių narių; <...> dėl to, atsižvelgus į sukaupią patirtį, gali būti teikiami siūlymai dėl elektros energijos vidaus rinkos gerinimo <...>“.
- 8 Direktyvos IV skyriuje „Perdavimo sistemos eksploatavimas“ esantis 7 straipsnis nustato:

„1. Valstybės narės paskiria arba pareikalauja iš perdavimo sistemas turinčių įmonių paskirti valstybių narių nurodytam laikotarpiui, atsižvelgiant į naudojimo efektyvumo ir ekonominę pusiausvyrą, sistemos dispečerį, atsakingą už perdavimo sistemos ir jungiamųjų linijų su kitomis sistemomis tam tikroje teritorijoje eksploatavimą, garantuoti priežiūrą, o prireikus – jos plėtoją, siekiant garantuoti saugų tiekimą.

2. Valstybės narės turi garantuoti, kad būtų parengtos ir paskelbtos techninės taisyklės, nustatančios minimalius techninės konstrukcijos ir eksploatacijos reikalavimus prijungiant prie sistemos elektros energijos gamybos įrenginius,

paskirstymo sistemas, tiesiogiai prijungto vartotojo įrengimus, jungiamąsias grandines ir tiesiogines linijas. Šie reikalavimai garantuoja sistemų sąveiką, yra objektyvūs ir nediskriminuojantys. <...>

3. Sistemos operatorius yra atsakingas už elektros energijos srautų sistemoje valdymą, atsižvelgiant į mainus su kitomis jungtinėmis sistemomis. Todėl sistemos operatorius privalo garantuoti elektros energetikos sistemos saugumą, patikimumą ir efektyvumą ir visas būtinas pagalbines paslaugas.

<...>

5. Sistemos operatorius nediskriminuoja sistemos vartotojų ar sistemos vartotojų kategorijų, ypač savo dukterinių įmonių ar akcininkų naudai.

<...>“

- 9 Direktyvos VII skyriuje „Galimybių naudotis sistema sudarymas“ esančio 16 straipsnio pirmas sakiny nurodo, kad siekdamas sudaryti galimybes naudotis sistema, valstybės narės gali pasirinkti taikyti derybų arba vienintelio pirkėjo procedūrą. Pagal to paties straipsnio antrą sakinį „abiejuose straipsniuose nurodyta tvarka įgyvendinama laikantis objektyvių, skaidrių ir nediskriminuojančių kriterijų“.

10 Direktyvos 24 straipsnio 1 ir 2 dalys numato:

„1. Valstybės narės, kuriose dėl šios direktyvos nuostatų gali būti neįmanoma įgyvendinti iki šios direktyvos įsigaliojimo priimtų įsipareigojimų ar suteiktų garantijų dėl sistemos darbo, gali prašyti Komisijos suteikti laikiną režimą, kuris gal būti suteiktas, be kita ko, atsižvelgiant į atitinkamos sistemos dydį, sistemos sujungimo mastą ir elektros energijos pramonės struktūrą. Komisija, prieš priimdama sprendimą, laikydamasi konfidencialumo, informuoja valstybes nares apie tokius prašymus. Šis sprendimas skelbiamas *Europos Bendrijų oficialiajame leidinyje*.

2. Laikino režimo trukmė siejama su 1 dalyje nurodytų įsipareigojimų ar garantijų galiojimo pabaiga. Laikinam režimui gali būti taikomos nuo šios direktyvos IV, VI ir VII skyrių reikalavimų leidžiančios nukrypti nuostatos. Apie prašymus skirti laikiną režimą Komisijai pranešama ne vėliau, kaip praėjus vieneriems metams nuo šios direktyvos įsigaliojimo.“ (Pataisytas vertimas)

Nacionalinės teisės aktai

- 11 Pagal 1989 m. lapkričio 16 d. Įstatymo dėl elektros energijos gamybos, importo, perdavimo ir pardavimo (Elektricitetswet) (*Staatsblad*, 1989 m., p. 535, toliau – 1989 m. EW) 2 straipsnį šiuo tikslu paskirtai bendrovei (toliau – paskirta bendrovė) kartu su jos koncesininkais buvo pavesta prižiūrėti, kad elektros energija būtų

patikimai ir veiksmingai viešai paskirstyta kuo mažesnėmis ir bendrojo intereso atžvilgiu pateisinamomis kainomis.

- 12 Pagal 1989 m. EW 34 straipsnį tik paskirta bendrovė turėjo teisę į Nyderlandus importuoti viešam paskirstymui skirtą elektros energiją.
- 13 Pagal 1989 m. EW 35 straipsnį ši bendrovė viešam paskirstymui skirtos elektros energijos importo sutartis turėjo teisę sudaryti tik turėdama kompetentingo ministro patvirtinimą. Pastarasis galėjo atsisakyti patvirtinti tik tuo atveju, jeigu to reikalavo gero elektros ir elektros energijos tiekimo interesus.
- 14 Paskirta bendrovė 1989 m. EW 2, 34 ir 35 straipsnių prasme buvo *SEP*, kurios teisės nuo 2001 m. sausio 1 d. perėmė *NEA*.
- 15 1998 m. liepos 2 d. Įstatymas dėl elektros energijos gamybos, perdavimo ir tiekimo (*Elektriciteitswet*) (*Staatsblad*, 1998 m., p. 427, toliau – 1998 m. EW), skirtas perkelti direktyvą, nuo 1999 m. liepos 1 d. panaikino 1989 m. EW.
- 16 Įsigaliojus 1998 m. EW *SEP* perdavė aukštos įtampos tinklų valdymą savo dukterinei įmonei *TenneT BV* (toliau – *TenneT*). 2001 m. nuosavybės teisės į šiuos tinklus buvo

perleistos taip pat *SEP* dukterinei įmonei *Saranne BV* (toliau – *Saranne*). Tais pačiais metais valstybė įsigijo *TenneT* ir *Saranne*.

- 17 Pagal 1998 m. EW 16 straipsnį *TenneT* uždavinys visų pirma yra sukurti ir išlaikyti šiuos tinklus, užtikrinti jų patikimumą ir saugumą, pakankamą rezervinio pajėgumo apimtį bei tiekti į Nyderlandus importuojamą ir iš Nyderlandų į užsienį eksportuojamą elektros energiją tretiesiems asmenims.
- 18 Pagal 1998 m. EW 24 straipsnį sistemos operatorius turi užtikrinti nediskriminacines elektros energijos gamintojų, tarpininkų, tiekėjų ir pirkėjų galimybių naudotis šia sistema sąlygas.
- 19 Vadovaujantis 1998 m. EW, tinklų valdymo ir sistemos operatoriaus priežiūra buvo patikėta *DTE*. Pagal hierarchiją jis pavaldus Ekonomikos reikalų ministrui, kuris gali *DTE* atžvilgiu priimti tiek individualaus, tiek bendro pobūdžio taisykles.
- 20 Pagal 1998 m. EW 36 straipsnį sistemos operatoriaus siūlymu *DTE* nustato galimybės naudotis sistema sąlygas.

- 21 Šiuo tikslu 1999 m. lapkričio 12 d. Sprendimu *DTE* nustatė tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo sistemos valdymo sąlygas (toliau – Perdavimo sistemos kodeksas).
- 22 Pagal Perdavimo sistemos kodekso 5 skyriaus 5.6.4 ir 5.6.7 punktus 2000 metams iš turimo 3 200 MW elektros energijos importo tarpvalstybinėmis linijomis pajėgumo 1 500 MW pirmenybės tvarka buvo rezervuota *SEP* elektros energijos perdavimo tikslais, kaip tai numatyta pagal 1989 m. EW 35 punktą *SEP* pasirašytose pirkimo sutartyse.
- 23 Tai buvo trys elektros energijos pirkimo sutartys, kurias *SEP* sudarė įvykdyma 1989 m. EW 2 straipsnyje numatytą savo uždavinį.
- 24 Atitinkamai buvo sudarytos šios sutartys:
- 1989 m. su *Électricité de France* dėl 600 MW per metus iki 2002 m. kovo 31 d. ir – 750 MW per metus laikotarpiu nuo 2002 m. balandžio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d. pirkimo,
 - 1989 m. su *Preussen Elektra AG* dėl 300 MW per metus iki 2005 m. gruodžio 31 d. pirkimo,

- 1990 m. su *Vereinigte Elektrizitätswerke Westfalen AG* dėl 600 MW per metus iki 2003 m. kovo 31 d. pirkimo (toliau visos trys sutartys – *SEP* tarptautinio pirkimo sutartys).

25 Vėliau tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo metinio pajėgumo paskyrimas pirmenybės tvarka laikotarpiui po 2000 m. buvo aiškiai reglamentuojamas 2000 m. gruodžio 21 d. Pereinamojo laikotarpio įstatymu dėl elektros energijos gamybos sektoriaus (*Übergangsgesetz Elektrizitätssektor*) (*Staatsblad*, 2000 m., p. 607, toliau – 2000 m. *Übergangsgesetz*).

26 2000 m. *Übergangsgesetz* 13 straipsnio 1 dalis nustato:

„Pateikus prašymą, nacionalinės aukštos įtampos tinklų sistemos operatorius paskirtai bendrovei elektros energijos perdavimo tikslais iki 2005 m. kovo 31 d. imtinai suteikia ne daugiau kaip 900 MW, o nuo 2005 m. balandžio 1 d. iki 2009 m. kovo 31 d. imtinai – ne daugiau kaip 750 MW, jeigu šis perdavimas skirtas įgyvendinti 1989 ir 1990 m. paskirtos bendrovės sudarytus susitarimus atitinkamai su *Électricité de France*, *Preussen Elektra AG* ir *Vereinigte Elektrizitätswerke Westfalen AG* pagal 1998 m. rugpjūčio 1 d. galiojusią jų redakciją ir tol, kol šie susitarimai galioja. <...>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

27 Ieškovės pagrindinėje byloje pateikė protestą dėl DTE priimto Perdavimo sistemos kodekso 5 skyriaus.

- 28 2000 m. liepos 17 d. Sprendimu *DTE* atmetė šį protestą. Jis pripažino, kad *SEP* suteikta pirmenybė sudaro kliūčių elektros energijos rinkos funkcionavimui. Jis taip pat nurodė, kad veiksminga konkurencija elektros energijos gamybos rinkoje vis dar labai ribota Nyderlanduose, net jeigu konkuruoti praktiškai galima tik su užsienyje pagaminta elektros energija. Šiuo klausimu jis priminė, kad galimas tarpvalstybinio perdavimo pajėgumas yra 3 200 MW ir kad jo padidinimas reikalautų didelių sąnaudų. Iš to jis padarė išvadą, kad rezervavimas likusiam *SEP* tarptautinio pirkimo sutartyse numatytam laikotarpiui sukelia kitiems rinkos subjektams didelius elektros energijos importo, o dėl to ir prekybos galimybių, apribojimus.
- 29 Vis dėlto *DTE* savo sprendimą atmesti protestą grindė tuo, kad tai buvo galiojančios ilgalaikės sutartys, *SEP* sudarytos pagal tuo metu galiojusius teisės aktus, teikiant bendros ekonominės svarbos paslaugą EB 86 straipsnio prasme. Be to, 1998 m. EW nėra jokios nuostatos, kuria remiantis būtų galima paneigti šių sutarčių galiojimą, todėl iš esmės jos turėjo būti įvykdytos. Šių sutarčių nutraukimas turėtų nepageidaujamą poveikį šalių teisiniam saugumui ir sukeltų didelę finansinę žalą. Be to, šių sutarčių įvykdymas neapimtų viso tarpvalstybinio perdavimo pajėgumo.
- 30 Ieškovės pagrindinėje byloje pareiškė ieškinį dėl *DTE* sprendimo *Collegevan Beroep voor het bedrijfsleven*. Jos tvirtino, kad šis aktas buvo priimtas pažeidžiant EB 28, 81, 82 ir 86 straipsnius, direktyvos 7 straipsnio 5 dalyje ir 1998 m. EW 24 straipsnyje nurodytą nediskriminavimo principą, taip pat nediskriminavimo ir objektyvumo principus. Šiame sprendime taip pat nebuvo atsižvelgta į interesą skatinti prekybos plėtrą elektros energijos rinkoje šio įstatymo 36 straipsnio prasme. Be to, minėtos ieškovės tvirtina, kad Perdavimo sistemos kodekse numatytas suteikimo būdas

turėjo būti laikomas „techninėmis taisyklėmis“ ir todėl, remiantis 1983 m. kovo 28 d. Tarybos direktyva 83/189/EEB, nustatančia informavimo procedūrą techninių taisyklių ir normų srityje (OL L 109, p. 8), apie jas turėjo būti pranešta Komisijai.

- 31 Šiomis aplinkybėmis *Collegevan Beroep voor het bedrijfsleven* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. a) Ar galima remtis EB 86 straipsnio 2 dalimi siekiant pateisinti tai, kad įmonei, kuriai anksčiau buvo pavestas bendros ekonominės svarbos paslaugų valdymas ir kuri prisiėmė su šiuo valdymu susijusius tam tikrus įsipareigojimus, suteikiama ypatinga teisė, leidžianti jai įvykdyti minėtus įsipareigojimus netgi po šio konkretaus uždavinio, kuris jai buvo pavestas, įvykdymo?
- b) Jeigu į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar tvarka, kuri pirmenybės tvarka dešimties metų laikotarpiui nagrinėjamai įmonei suteikia (palaipsniui mažinant) nuo pusės iki ketvirčio tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo pajėgumo, vis tiek negalioja, nes ji

— neproporcinga – viešajam – interesui, kuriam ji skirta,

— paveikia prekybą prieštaraujančiu Bendrijos interesui būdu?

2. a) Ar (direktyvos) 7 straipsnio 5 dalį reikia aiškinti taip, kad pagal joje nurodytą nediskriminavimo principą sistemos operatorius, suteikdamas galimybę naudotis sistema, privalo nediskriminuoti tik techninių taisyklių pagrindu?

Ar prireikus tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo pajėgumo paskyrimo būdą reikia laikyti technine taisykle šios nuostatos prasme?

- b) Jeigu paskyrimo būdas turi būti laikomas technine taisykle arba jeigu (direktyvos) 7 straipsnio 5 dalis neapsiriboja tik techninėmis taisyklėmis, ar tvarka, pagal kurią tarpvalstybinio perdavimo pajėgumas pirmenybės tvarka paskiriamas sutarčių, sudarytų dėl ypatingo visuomenės intereso, įvykdymo tikslams, yra suderinama su šiame straipsnyje esančiu nediskriminavimo principu?“

Dėl antrojo klausimo

- 32 Antruoju klausimu, kurį reikia nagrinėti pirmiausia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą priėmęs teismas iš esmės klausia, ar direktyvos 7 straipsnio 5 dalyje numatytas diskriminavimo draudimas neleidžia tokių priemonių, kokios numatytos

Perdavimo sistemos kodekso 5.6.4 ir 5.6.7 punktuose bei 2000 m. *Overgangswet* 13 straipsnio 1 dalyje (toliau – nagrinėjamos priemonės), kurios pirmenybės tvarka SEP paskiria dalį elektros energijos importo pajėgumo, kad ji galėtų įvykdyti įsipareigojimus pagal tarptautinio pirkimo sutartis, kurias ji sudarė tuo metu, kai jai buvo pavesta prižiūrėti, kad elektros energija būtų patikimai ir veiksmingai viešai paskirstyta kuo mažesnėmis ir atsižvelgiant į bendrąjį interesą pateisinamomis kainomis.

- 33 Pirmiausia reikia konstatuoti, kad direktyvos 7 straipsnio 5 dalis nurodo nacionalinės elektros energijos perdavimo sistemos operatorių (2005 m. balandžio 14 d. Sprendimo *AEM ir AEM Torino*, C-128/03 ir C-129/03, Rink. p. I-2861, 56 punktas). Nors DTE priimtas Perdavimo sistemos kodeksas nėra skirtas Nyderlandų elektros energijos sistemos operatoriui *TenneT*, vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia dėl šios nuostatos apimties.
- 34 Teisingumo Teismui bendradarbiaujant su nacionaliniais teismais pagal EB 234 straipsnį, tik nacionalinis teismas, atsižvelgdamas į konkrečias aplinkybes, turi vertinti prejudicinio sprendimo reikalingumą savo sprendimui priimti ir Teisingumo Teismui pateikiamų prejudicinių klausimų svarbą. Teisingumo Teismas gali atmesti nacionalinio teismo prašymą priimti prejudicinį sprendimą, tik kai akivaizdu, kad nacionalinio teismo prašomas Bendrijos teisės išaiškinimas niekaip nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar ginčo dalyku, arba kai klausimas yra hipotetinis ar bendrojo pobūdžio (žr., be kita ko, 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimo *Bosman*, C-415/93, Rink. p. I-4921, 59–61 punktus; 1997 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Somafruit ir Camar*, C-369/95, Rink. p. I-6619, 40, 41 punktus ir 2000 m. liepos 13 d. Sprendimo *Idéal tourisme*, C-36/99, Rink. p. I-6049, 20 punktą).
- 35 Pagrindinėje byloje aišku, kad, remdamasis Perdavimo sistemos kodekso 5.6.4 arba 5.6.7 punktu, sistemos operatorius ėmėsi konkrečių priemonių, kuriomis buvo

atsisakyta leisti naudoti sistema mažiausiai vienai iš ieškovių – *Eneco NV*. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagrįstai manė, kad direktyvos 7 straipsnio 5 dalies aiškinimas yra būtinas tam, kad būtų išspręstas ginčas pagrindinėje byloje. Taigi šią nuostatą reikia aiškinti atsižvelgiant į Perdavimo sistemos kodekso 5.6.4 ir 5.6.7 punktus.

- ³⁶ Kadangi pagrindinės bylos ginčas susijęs su valstybinėmis priemonėmis, kurios nepriskiriamos sistemos operatoriui, reikia remtis taip pat direktyvos 16 straipsniu. Iš šios nuostatos matyti, kad siekiamos sudaryti galimybės naudoti sistema, valstybės narės gali pasirinkti taikyti derybų arba vienintelio pirkėjo procedūrą; abi tvarkos įgyvendinamos laikantis objektyvių, skaidrių ir nediskriminuojančių kriterijų (minėto sprendimo *AEM ir AEM Torino* 57 punktą). Todėl direktyvos 16 straipsnis draudžia valstybėms narėms sudaryti galimybės naudoti sistema diskriminuojančiomis sąlygomis.
- ³⁷ 2000 m. *Overgangswet* 13 straipsnio 1 dalis, pagal kurią sistemos operatorius suteikia galimybę *SEP* 2001 m. ir ateinančiais metais pirmenybes tvarka naudoti tarpvalstybine elektros energijos perdavimo sistema, buvo priimta pareiškus ieškinį pagrindinėje byloje. Taigi šią nuostatą reikia nagrinėti atsižvelgiant į direktyvos 16 straipsnyje numatytą nediskriminavimo principą.
- ³⁸ Kalbant apie direktyvos 7 straipsnio 5 dalies taikymo sritį, ieškovių pagrindinėje byloje teigimu, ši nuostata neapsiriboja vien tik techninių taisyklių numatymu, o draudžia tokias priemones, kokios yra nagrinėjamos.

- 39 Nyderlandų, Prancūzijos, Suomijos ir Norvegijos vyriausybės bei Komisija taip pat teigia, kad direktyvos 7 straipsnio 5 dalis taikoma ne tik techninėms taisyklėms. Jos mano, kad nagrinėjamos priemonės nėra diskriminuojančios ir draudžiamos pagal šią nuostatą.
- 40 Tačiau, *NEA* nuomone, kadangi direktyvos 7 straipsnio kitos dalys susijusios su techninėmis taisyklėmis, darytina išvada, kad jo 5 dalis taip pat apima tik technines taisykles. Kadangi nagrinėjamos priemonės negali būti laikomos techninėmis taisyklėmis, jos nepatenka į direktyvos 7 straipsnio 5 dalies taikymo sritį.
- 41 Aiškinant Bendrijos teisės nuostatą, reikia atsižvelgti ne tik į jos formuluotę, bet taip pat į jos kontekstą bei teisės akto, kuriame ji yra, siekiamus tikslus (žr., be kita ko, 1983 m. lapkričio 17 d. Sprendimo *Merck*, 292/82, Rink. p. 3781, 12 punktą; 1984 m. vasario 21 d. Sprendimo *St. Nikolaus Brenneri*, 337/82, Rink. p. 1051, 10 punktą ir 1999 m. spalio 14 d. Sprendimo *Adidas*, C-223/98, Rink. p. I-7081, 23 punktą).
- 42 Pirmiausia direktyvos 7 straipsnio 5 dalies formuluotė yra bendrojo pobūdžio ir ji draudžia diskriminuoti sistemos vartotojus ar sistemos vartotojų kategorijas. Šios nuostatos tekstas nedaro jokios nuorodos, pagrindžiančios siaurą aiškinimą, pagal kurį apsiribojama tik techninėmis taisyklėmis.

- 43 Antra, iš direktyvos 7 straipsnio matyti, kad jo 5 dalis neapsiriboja tik techninėmis taisyklėmis. Iš tikrųjų jau šio straipsnio 2 dalis nurodo, kad techninės taisyklės turi būti nediskriminuojančios. Taigi, jei 5 dalyje nurodyta nediskriminavimo taisyklė būtų apribota tik techninėmis taisyklėmis, 2 dalyje numatyta taisyklė būtų visiškai beprasmė.
- 44 Trečia, dėl direktyvos tikslų jos dvidešimt penkta konstatuojamoji dalis, nurodo, kad sistemos operatorius turi veikti „objektyviai, skaidriai ir nediskriminaciniu pagrindu“ ir nenumato jokio su techninėmis taisyklėmis susijusio ribojimo.
- 45 Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, darytina išvada, kad direktyvos 7 straipsnio 5 dalis ne tik apima technines taisykles, bet ir taikoma bet kokio pobūdžio diskriminacijai.
- 46 Ta pati išvada darytina ir dėl direktyvos 16 straipsnio. Iš tikrųjų jame numatyta nediskriminavimo taisyklė yra bendrojo pobūdžio ir turi būti aiškinama atsižvelgiant į tos pačios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį, pagal kurią valstybės narės nediskriminuoja elektros energijos įmonių jų teisių ir įsipareigojimų atžvilgiu.
- 47 Dėl klausimo, kuriuo siekiama sužinoti, ar nagrinėjamos priemonės diskriminuoja pažeisdamos direktyvą, reikia priminti, kad jos nuostatos, reikalaujančios, kad,

sudarant galimybes naudotis sistema, sistemos operatoriaus ir valstybės veiksmų būtų nediskriminuojantys, yra ypatinga bendro lygybės principo išraiška (žr. minėto sprendimo *AEM ir AEM Torino* 58 punktą; taip pat pagal analogiją, kiek tai susiję su EB sutarties 40 straipsnio 3 dalies antrąja pastraipa (po pakeitimo – EB 34 straipsnio 2 dalies antroji pastraipa), 1994 m. spalio 5 d. Sprendimo *Vokietija prieš Tarybą*, C-280/93, Rink. p. I-4973, 67 punktą ir apsaugos nuo tračiosios valstybės dempingo importo srityje – 2005 m. sausio 27 d. Sprendimo *EuropeChem-Con (Deutschland) prieš Tarybą*, C-422/02 P, Rink. p. I-791, 33 punktą).

- 48 Nediskriminavimo principas reikalauja, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, nebent toks vertinimas yra pateisinamas objektyviomis priežastimis (žr. minėto sprendimo *Vokietija prieš Tarybą* 67 punktą).
- 49 Pagal nagrinėjamas priemones 2000 m. 1 500 MW iš 3 200 MW galimo elektros energijos tarpvalstybinio perdavimo pajėgumo, t. y. 47 % turimo pajėgumo, pirmenybės tvarka buvo rezervuota *SEP*. Vadovaujantis 2000 m. *Übergangswet* 13 straipsnio 1 dalimi, laikotarpiui nuo 2001 m. iki 2009 m. kovo 31 d. pirmenybės tvarka rezervuotas maksimalus pajėgumas NEA yra 750 MW, t. y. 23,4 % turimo pajėgumo. Kaip teigia *Eneco NV*, ir jai šiuo klausimu neprieštarujama, *Tenne T*, taikydama nagrinėjamas priemones, atmetė jos prašymą dėl elektros energijos importo pajėgumo, todėl ji negalėjo vykdyti elektros energijos tiekimo, t. y. po rinkos liberalizavimo priimtą įsipareigojimo savo klientų atžvilgiu. Taigi *SEP* konkurentai atsidūrė ypač nepalankioje ekonominėje padėtyje, nes, kaip matyti iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, Nyderlanduose konkuruoti elektros energijos tiekimo srityje galima tik su užsienyje pagaminta energija.

- 50 Akivaizdu, kad tokia galimybė pirmenybės tvarka naudotis tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo sistema, šiuo atveju suteikta *SEP*, o vėliau – *NEA*, pagal tokias priemones, kokios nagrinėjamos šioje byloje, sudaro skirtingą vertinimą.
- 51 Vis dėlto *NEA*, kurią iš esmės palaiko Nyderlandų ir Prancūzijos vyriausybės, tvirtina, kad jos situacija nėra panaši į kitų ūkio subjektų situaciją. Iš tikrųjų *SEP* tarptautinio pirkimo sutartis sudarė tuo metu, kai ji buvo aukštos įtampos tinklų ir jungiamųjų tinklų savininkė. Šias sutartis ji sudarė įgyvendindama 1989 m. EW grindžiamą bendros ekonominės svarbos uždavinį užtikrinti elektros energijos tiekimą Nyderlanduose perpardavimo pagrįstomis kainomis tikslais.
- 52 Iki elektros rinkos liberalizavimo Nyderlanduose *SEP* iš tikrųjų buvo vienintelė įmonė, kuriai buvo leista importuoti elektros energiją ir pavestas bendros ekonominės svarbos uždavinys prižiūrėti, kad elektros energija būtų patikimai ir veiksmingai viešai paskirstyta kuo mažesnėmis ir atsižvelgiant į bendrąjį interesą pateisinamomis kainomis.
- 53 Tačiau po direktyvos perkėlimo liberalizavus rinką *SEP* prarado importo monopolį. Ši importo rinka buvo atvarta ir kitiems konkurentams. Kartu, įsigaliojus 1998 m. EW, *SEP* daugiau nebebuvo atsakinga už šią užduotį.

- 54 Todėl reikia nustatyti, ar skirtingas vertinimas, susijęs *SEP*, o vėliau *NEA* galimybe pirmenybės tvarka naudotis tarpvalstybine elektros energijos perdavimo sistema taikant nagrinėjamas priemones, yra pateisinamas direktyvos atžvilgiu.
- 55 *NEA* bei iš esmės Nyderlandų ir Norvegijos vyriausybės teigia, kad toks skirtingas vertinimas yra pateisinamas tuo, jog *SEP*, vykdydama savo uždavinį, buvo įpareigota sudaryti šias ilgalaikes sutartis. Sutartys, kurioms būdingos pastovios aukštos sąnaudos ir reliatyviai žema kaina už MW, stipriai neigiamai paveiktų *NEA*, jeigu ji negalėtų importuoti numatyto elektros energijos kiekio, atsižvelgiant į tarpvalstybinio perdavimo sistemos pakankamo pajėgumo nebuvimą. Tai pateisintų tam tikro šios sistemos pajėgumo rezervavimą pirmenybės tvarka *NEA*.
- 56 Šiam argumentui negali būti pritarta.
- 57 Siekiant sumažinti tam tikras liberalizavimo pasekmes, direktyva 24 straipsnyje numato galimybę tam tikromis sąlygomis taikyti laikiną režimą. Pagal šią nuostatą valstybės narės, kuriose dėl šios direktyvos nuostatų gali būti neįmanoma įgyvendinti iki šios direktyvos įsigaliojimo priimtų įsipareigojimų ar suteiktų garantijų dėl sistemos darbo, gali prašyti Komisijos leisti taikyti, be kita ko, nuo direktyvos IV ir VII skyrių, kuriuose atitinkamai yra direktyvos 7 ir 16 straipsniai, leidžiančias nukrypti nuostatas.
- 58 Atsižvelgiant į šią konkrečią nuostatą, skirtą ypatingoms situacijoms, susidariusioms dėl iki direktyvos įsigaliojimo buvusių teisinių aplinkybių, įvertinti, diskriminacijos

buvimas direktyvos 7 straipsnio 5 dalies ir 16 straipsnio prasme turi būti vertinamas neatsižvelgiant į šias ypatingas situacijas.

- 59 Pagal direktyvos 24 straipsnį prašymai leisti taikyti leidžiančias nukrypti nuostatas Komisijai pateikiami ne vėliau, kaip praėjus vieneriems metams nuo šios direktyvos įsigaliojimo. Pagal tą pačią nuostatą sprendimą priima Komisija, atsižvelgdama, be kita ko, į atitinkamos sistemos dydį, sistemos sujungimo mastą ir elektros energijos pramonės struktūrą. Be to, Komisija, prieš priimdama sprendimą, apie tokį prašymą turi informuoti valstybes nares, kurios turi galimybę jai pateikti savo poziciją. Galiausiai galimų leidžiančių nukrypti nuostatų šio straipsnio prasme galiojimas turi būti apribotas laiko atžvilgiu ir jos turi būti susietos su 1 dalyje nurodytų įsipareigojimų ar garantijų pabaiga.
- 60 Nyderlandų Karalystė galėjo remtis 24 straipsniu tam, kad tinkamu laiku paprašytų leisti taikyti leidžiančią laikinai nukrypti nuo direktyvos 7 straipsnio 5 dalies ir 16 straipsnio nuostatą *SEP* naudai, pateikiant prašymą leisti šiai įmonei pirmenybės tvarka suteikti tam tikrą tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo pajėgumo dalį. Tačiau ji to nepadarė, nes ji tik pasibaigus nustatytam terminui pateikė prašymą kompensuoti tik dalį finansinių nuostolių, kurie *SEP* turėjo atsirasti dėl tarptautinio pirkimo sutarčių, sudarytų jos ankstesniam viešųjų paslaugų uždaviniui atlikti, įvykdymo (žr. 1999 m. liepos 8 d. Komisijos sprendimą 1999/796/EB dėl pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių 24 straipsnį Nyderlandų pateikto prašymo suteikti laikiną režimą (OL L 319, p. 34, 44 punktas)). Taigi Nyderlandų Karalystė neprašė leisti taikyti nagrinėjamų priemonių, o Komisija negalėjo leisti taikyti jos numatytos priemonės, nes apie ją buvo pranešta pasibaigus terminui.

- 61 Direktyvos 24 straipsnyje numatyti procedūra, kriterijai ir apribojimai taptų beprasmingi, jeigu valstybei narei būtų leista vienašališkai ir nesilaikant minėtos procedūros taikyti skirtingą elektros energijos importuotojų vertinimą dėl priežasčių, konkrečiai galinčių pagal direktyvos 24 straipsnį pateisinti nuo direktyvos 7 straipsnio 5 dalies ir 16 straipsnio leidžiančią nukrypti nuostatą.
- 62 Iš tikrųjų, viena vertus, skirtingas aiškinimas galėtų pakenkti, pažeidžiant direktyvos tikslą, perėjimui nuo monopolinės ir segmentuotos elektros energijos rinkos prie atviros ir konkurencingos rinkos. Taikant nagrinėjamas priemones, naujiems ūkio subjektams būtų sunku, ir net kliudoma patekti į rinką, o ankstesnio Nyderlandų monopolininko padėtį būtų galima apsaugoti nuo kitų ūkio subjektų konkurencijos, o tai viršija Bendrijos teisės aktų leidėjo direktyvoje numatytas galimybes derinant elektros energijos rinkos sukūrimą su pagal ankstesnius teisės aktus priimtais įsipareigojimais.
- 63 Antra vertus, direktyvos 24 straipsnyje numatyta leidžiančių nukrypti nuostatų sistema yra skirta užtikrinti vienodą ankstesnių nacionalinių monopolininkų, esančių panašioje situacijoje kaip ir NEA, vertinimą. Tokiam vienodam vertinimui gali būti pakenkta, jeigu kiekviena valstybė narė, nesilaikydama direktyvos 24 straipsnyje numatytos procedūros ir sąlygų, galėtų savo ankstesniam monopolininkui suteikti lengvatų tam, kad būtų užtikrintas iki elektros energijos rinkos liberalizavimo jo sudarytų ilgalaikių sutarčių įvykdymas. Tai prieštarautų direktyvos dvyliktoje konstatuojamoje dalyje numatytam tikslui, pagal kurį „nepaisant vyraujančios rinkos struktūros, remiantis šios direktyvos nuostatomis, sistema turi būti atvira ir padedanti siekti lygiaverčių ekonominių rezultatų valstybėse, tuo pačiu siekiant panašaus rinkų atsivėrimo laipsnio bei panašių galimybių naudotis elektros energijos rinkomis“.

- 64 Vis dėlto Nyderlandų vyriausybė tvirtina, jog direktyvos 3 straipsnio 3 dalies ir 17 straipsnio 5 dalies nuostatos, kurios leidžia tam tikromis aplinkybėmis sistemos operatoriui atsisakyti leisti naudotis sistema, įrodo, kad tam tikros tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo pajėgumo dalies rezervavimas nebūtinai prieštarauja nediskriminavimo principui. Panašius samprotavimus pateikia Suomijos vyriausybė, kuri remiasi direktyvos 8 straipsnio 2 dalimi ir 17 straipsnio 5 dalimi, taip pat ir Norvegijos vyriausybė bei Komisija, kurios taip pat remiasi direktyvos pastarąja nuostata ir 3 straipsnio 3 dalimi.
- 65 Direktyvos 3 straipsnio 3 dalis tam tikromis aplinkybėmis leidžia valstybėms narėms nukrypti nuo direktyvos 5, 6, 17, 18 ir 21 straipsnių. Ji nenurodo nei direktyvos 7, nei 16 straipsnių. Todėl negalima ja remtis, siekiant pateisinti nuo direktyvos 7 straipsnio 5 dalies ir 16 straipsnio leidžiančią nukrypti nuostatą.
- 66 Dėl direktyvos 17 straipsnio 5 dalies ji nurodo, kad sistemos operatorius gali atsisakyti leisti naudotis sistema, jeigu jis neturi reikiamų pajėgumų, ir kad tokį atsisakymą būtina išsamiai motyvuoti bei pagrįsti. Vis dėlto, atsižvelgiant į šio sprendimo 56–63 punktuose nurodytus motyvus, galimybė pirmenybės tvarka naudotis sistema, grindžiama iki direktyvos įsigaliojimo sudarytomis sutartimis ir suteikta nesilaikant direktyvos 24 straipsnyje numatytos procedūros, negali būti laikoma pateisinama.
- 67 Direktyvos 8 straipsnio 2 dalis numato:

„Nepažeidžiant elektros energijos tiekimo, remiantis sutartiniais įsipareigojimais, tarp jų tais, kurie nustatyti konkurso sąlygose, dispečerinis elektros energijos

gamybos pajėgumų valdymas ir jungiamųjų linijų naudojimas paremtas objektyviais, paskelbtais ir nediskriminuojant taikomais kriterijais, kuriuos gali patvirtinti valstybė narė, garantuojančiais elektros energijos vidaus rinkos veikimą. Šiuose kriterijuose atsižvelgiama į ekonominę pirmumo teisę esamų pajėgumų bei gaunamai iš jungiamųjų linijų elektros energijai ir į sistemos techninius apribojimus.“

68 Ši nuostata neriboja tiesiogiai ar netiesiogiai direktyvos 7 straipsnio 5 dalyje ir 16 straipsnyje numatyto nediskriminavimo principo apimtį. Todėl ja negalima tinkamai remtis.

69 Šiomis aplinkybėmis negalima pagrįstai remtis direktyvos paskutine konstatuojamąja dalimi, kurią nurodo Komisija ir pagal kurią ši direktyva sudaro tik tolesnį liberalizacijos etapą; ir priėmus ją, vis tiek liks kliūčių, trukdančių elektros energijos prekybai tarp valstybių narių. Iš tikrųjų, kadangi jos formuluotė labai bendro pobūdžio, ši konstatuojamoji dalis negali pateisinti nuo direktyvos 7 straipsnio 5 dalies ir 16 straipsnio leidžiančių nukrypti nuostatų.

70 Tas pats pasakytina ir apie direktyvos penktą konstatuojamąją dalį, kuria remiasi NEA ir pagal kurią elektros energijos vidaus rinka turi būti kuriama nuosekliai.

Liberalizavimo nuoseklumo pobūdis išplaukia iš to, kad rinka turi būti atverta tik stambiais vartotojams – 2000 m., vidutiniams vartotojams – 2002 m. ir galiausiai visiems vartotojams – 2004 metais. Be to, šis pobūdis matyti iš pereinamųjų nuostatų ir laikinųjų direktyvos 24 straipsnio nuostatų. Vis dėlto penkta konstatuojamoji dalis negali pagrįsti nuo direktyvos 7 straipsnio 5 dalies ir 16 straipsnio leidžiančių nukrypti nuostatų.

- 71 Iš šio vertinimo išplaukia, kad galimybė pirmenybės tvarka naudotis tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo pajėgumo dalimi, kuri ūkio subjektui buvo suteikta dėl iki direktyvos įsigaliojimo priimtų įsipareigojimų, tačiau nesilaikant direktyvos 24 straipsnyje numatytos procedūros, turi būti laikoma diskriminuojančia direktyvos 7 straipsnio 5 dalies bei 16 straipsnio prasme ir todėl prieštaraujanti šioms straipsniams.
- 72 Tačiau *NEA* ir Suomijos vyriausybė pastebi, kad toks ūkio subjektas, kaip antai *NEA*, turi teisę įvykdyti *SEP* tarptautinio pirkimo sutartis teisėtų lūkesčių ir teisinio saugumo apsaugos principų pagrindu.
- 73 Teisėtų lūkesčių apsaugos principas iš tikrųjų yra vienas pagrindinių Bendrijos teisės principų (žr., be kita ko, 1999 m. spalio 14 d. Sprendimo *Atlanta prieš Europos bendriją*, C-104/97 P, Rink. p. I-6983, 52 punktą ir 2004 m. liepos 15 d. Sprendimo *Di Leonardo ir Dilexport*, C-37/02 ir C-38/02, Rink. p. I-6945, 70 punktą).
- 74 Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką teisėtų lūkesčių apsaugos principu gali remtis kiekvienas ūkio subjektas, kuriam institucija suteikė pagrįstų lūkesčių.

Tačiau jeigu atsargus ir nuovokus ūkio subjektas gali numatyti, kad Bendrijos akto priėmimas gali paveikti jo interesus, jis nebegali remtis šiuo principu priėmus šį aktą (žr., be kita ko, minėto sprendimo *Atlanta prieš Europos bendriją* 52 punktą bei minėto sprendimo *Di Leonardo* 70 punktą).

- 75 Tačiau šiuo atžvilgiu Bendrijos institucijos nesiėmė jokių priemonių ar veiksmų, kurie leistų numatyti, kad 1989 ir 1990 m. buvusios teisinės aplinkybės, kuriomis remiantis *SEP* tarptautinio pirkimo sutartys buvo sudarytos, išliko.
- 76 Nors Teisingumo Teismas 1997 m. spalio 23 d. Sprendime *Komisija prieš Nyderlandus* (C-157/94, Rink. p. I-5699) atmetė Komisijos ieškinį, kuriuo buvo prašoma pripažinti, kad, atsižvelgiant iki direktyvos įsigaliojimo susiklosčiusią teisinę situaciją, Nyderlandų teisės aktai, šiuo atveju 1989 m. EW, kuris suteikė *SEP* išimtinės teises importuoti elektros energiją, pažeidžia EB sutarties 37 straipsnį (po pakeitimo – EB 31 straipsnis), jis visiškai negarantavo teisės aktų *status quo* Bendrijos lygiu.
- 77 Be to, direktyva yra tik antras elektros energijos liberalizavimo etapas, nes pirmąjį etapą pažymėjo 1990 m. spalio 29 d. Tarybos direktyva 90/547/EEB dėl elektros energijos tranzito elektros perdavimo tinklais (OL L 313, p. 30). Pagal šios direktyvos pirmą konstatuojamąją dalį Europos Vadovų Taryba viename po kito vykusiuose susitikimuose pripažino vieningos vidaus rinkos energetikos srityje būtinybę. Be to, 1989 m. rugsėjo 29 d. pranešime dėl elektros energijos prekybos Bendrijoje plėtros:

esminis Elektros energijos vidaus rinkos pagrindas (COM(89) 336 galutinis), kuris buvo pridėtas prie Direktyvos 90/547 projekto, Komisija numatė galimybę, kad elektros energijos perdavimo tinklai, rezervuoti nacionaliniams arba regioniniams monopoliams, būtų prieinami ir tretiesiems asmenims, ir manė esant reikalinga panaikinti importo arba eksporto monopolius (žr. nurodyto pranešimo 2 ir 52 punktus).

- 78 Todėl negalima tvirtinti, kad Bendrijos institucijos suteikė *SEP* pagrįstų lūkesčių dėl elektros importo į Nyderlandus monopolio išlaikymo arba kad bus leidžiama pirmumo teise naudotis tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo tinklais iki sudarytų tarptautinio pirkimo sutarčių pasibaigimo.
- 79 Tiesa, Nyderlandų viešosios institucijos nustatė nacionalinės teisės pagrindą, pagal kurią *SEP* sudarė tarptautinio pirkimo sutartis, siekdama įvykdyti bendros ekonominės svarbos užduotį, kurios tikslas buvo užtikrinti veiksmingą ir patikimą elektros energijos paskirstymą kuo mažesnėmis ir atsižvelgiant į bendrąjį interesą pateisinamomis kainomis. Vis dėlto valstybė narė negali susaistyti Bendrijos taip, kad pastaroji negalėtų pradėti ir tęsti liberalizavimo.
- 80 Kalbant apie teisinio saugumo apsaugos principą, jis konkrečiai reikalauja, kad teisės aktai, privatiems asmenims sukeltys nepalankių pasekmių, būtų aiškūs, tikslūs ir teisės subjektai numatytų jų taikymą (žr. šiuo klausimu 1987 m. gruodžio 15 d. Sprendimą *Airija prieš Komisiją*, 325/85, Rink. p. 5041; 1996 m. vasario 13 d. Sprendimo *Van Es Douane Agenten*, C-143/93, Rink. p. I-431, 27 punktą ir 1996 m. vasario 15 d. Sprendimo *Duff ir kt.*, C-63/93, Rink. p. I-569, 20 punktą).

- 81 Kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, negalima tikėtis, jog teisės aktai liks visiškai nepakeisti, tačiau galima tik ginčyti teisės aktų pakeitimo įgyvendinimo taisykles (žr., kiek tai susiję su teisės aktų pakeitimu, panaikinančių teisę į pridėtinės vertės mokesčio atskaitą už tam tikras su nekilnojamu turtu susijusias išlaidas, 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Germeente Leusden ir Hoelen Groep*, C-487/01 ir C-7/02, Rink. p. I-5368, 81 punktą). Be to, teisinio saugumo apsaugos principas nereikalauja nekeisti teisės aktų, tačiau reikalauja, kad teisės aktų leidėjas atsižvelgtų į ypatingus ūkio subjektų atvejus ir prireikus numatytų prisitaikymus prie naujų teisės normų taikymo.
- 82 Šiuo atžvilgiu pažymėtina, kad direktyva įvirtino nuostatas, leidžiančias atsižvelgti į ypatingą ūkio subjekto, koks yra *SEP*, padėtį liberalizuojant elektros energijos sektorių. Būtent direktyvos 24 straipsnis suteikė valstybėms narėms galimybę prašyti leisti taikyti nuo 7 straipsnio 5 dalies ir 16 straipsnio leidžiančias nukrypti nuostatas iki direktyvos įsigaliojimo priimtų įsipareigojimų ar suteiktų garantijų atžvilgiu. Tačiau Nyderlandų Karalystė nepasinaudojo šia galimybe (žr. Sprendimo 1999/796 44 punktą).
- 83 Komisija tvirtina, kad direktyva neįpareigoja nutraukti tokių sutarčių kaip *SEP* tarptautinio pirkimo sutartis. Tačiau šios aplinkybės neleidžia pažeisti direktyvos nuostatų, remiantis tuo, kad šis pažeidimas yra būtinas šioms sutartims įvykdyti. Be to, tokių sutarčių nutraukimas yra tik netiesioginė ir galima šios direktyvos išdava. Beje, direktyva netrukdo tokiam ūkio subjektui, koks yra *SEP* (nuo 2001 m. – *NEA*), elektros energiją, kurią jis įsipareigojo nupirkti pagal tarptautinio pirkimo sutartis, parduoti kitose nei Nyderlandai šalyse.
- 84 Taip pat *NEA* remiasi 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1228/2003 dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos

mainų tinklo sąlygų (OL L 176, p. 1) ir būtent šio reglamento priedo skyriaus „Ilgalaikių sutarčių statusas“ 2 punktu, pagal kurį „turimos ilgalaikės sutartys neįgyja pirmenybės teisės jas pratęsiant“. *NEA* nuomone, iš šios nuostatos matyti, kad galima laikytis iki šio reglamento įsigaliojusių sutarčių.

- 85 Šis argumentas nepakeičia iki šiol pateikto įvertinimo. Iš tikrųjų ši nuostata, kuri dar nebuvo įsigaliojusi pagrindinės bylos faktinių aplinkybių metu, visiškai suderinama su šio sprendimo 56–63 punktuose pateiktu direktyvos 7 straipsnio 5 dalies ir 16 straipsnio išaiškinimu, todėl ji jo nepaneigia. Šiuo atveju ji tik patvirtina, kad pagal direktyvos 24 straipsnį leidžiančios nukrypti nuostatos negali viršyti iki direktyvos įsigaliojimo sudarytomis sutartimis priimtų išipareigojimų trukmės.
- 86 Šie motyvai neturi įtakos atsakymui į klausimą, kiek tokia įmonė, šiuo atveju *NEA*, gali nacionalinės teisės pagrindu tikėtis atlyginimo žalos, kurią ji patyrė dėl nacionalinės valdžios institucijų pasirinkimo nagrinėjamų priemonių atžvilgiu neprašyti, remiantis direktyvos 24 straipsniu, leisti taikyti leidžiančių nukrypti nuostatų.
- 87 Remiantis pirmiau nurodytais motyvais, darytina išvada, kad tokios aplinkybės, kokias nurodė Teisingumo Teismui pastabas pateikusios šalys ir kiti suinteresuotieji asmenys, neleidžia tinkamai remtis teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principais.

88 Taigi į antrąjį klausimą reikia atsakyti taip:

- direktyvos 7 straipsnio 5 dalis ir 16 straipsnis ne tik apima technines taisykles, bet ir taikomi bet kokio pobūdžio diskriminacijai,

- jie draudžia nacionalines priemones, kurių ėmėsi sistemos operatorius arba sistemos valdymo prižiūrėtojas, arba teisės aktų leidėjas ir kurios įmonei suteikia pirmenybės tvarka tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo pajėgumą, jeigu tokios priemonės nebuvo leistos pagal direktyvos 24 straipsnyje numatytą procedūrą.

Dėl pirmojo klausimo

89 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar EB 86 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad ji pateisina tokias priemones, kokios yra nagrinėjamos pagrindinėje byloje.

90 Atsižvelgiant antrojo klausimo atsakymą, į pirmąjį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 91 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikusiai teismo nagrinėjamoje byloje, išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija), nusprendžia:

- 1. 1996 m. gruodžio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/92/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių 7 straipsnio 5 dalis ir 16 straipsnis ne tik apima technines taisykles, bet ir taikomi bet kokio pobūdžio diskriminacijai.**
- 2. Jie draudžia nacionalines priemones, kurių ėmėsi sistemos operatorius arba sistemos valdymo prižiūrėtojas, arba teisės aktų leidėjas ir kurios įmonei suteikia pirmenybės tvarka tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo pajėgumą, jeigu tokios priemonės nebuvo leistos pagal Direktyvos 96/92 24 straipsnyje numatytą procedūrą.**

Parašai.